

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 cèntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.ª

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanar

Any 3.ª

Diurne 19 de Juliol de 1896

Núm. 118

SECCIÓ GENERAL

INCONGRUENCIES

Difícil es compaginar la significació y antecedents polítichs del senyor Silvela, ab las declaracions per ell fetas en lo vot particular que ha presentat en oposició al projecte de contestació al Missatge de la Corona. Pero encara, si be s' examina, més difícil es armonisar las incongruencies en que incorre si s' comparan uns punts ab altres del que 'n podríam dir lo seu programa de govern.

Si recordessem aquí las declaracions fetas al Congrés y que acabaren de determinar la seva separació del partit conservador, en las que defensava uns principis que si per las circumstancies podían tenir un fi moralisador, aparentment al menos, representavan en cambi la més acabada expressió del centralisme, y las comparém ab la doctrina que avuy, ab lo seu vot particular pregona quína causa, preguntém, pot haver portat al senyor Silvela á un cambi tan radical d' idees? Es que 'l senyor Silvela, convensut de la bondat que entranya 'l programa regionalista, abandona per sempre 'ls principis doctrinaris que ab tant d' interès havia defensat á las Corts y desde las esferas del Govern?

Si llegissem exclusivament una part del seu programa, al veure que demana «crear un régimen d' administració local que posi fi á un estat de cosas, afront de tot principi y rahó» diríam que desde que vaga pels espays de la política sense port fixo ni camí determinat, ha sabut atendre al estat péssim de descomposició que revela la desvalguda administració local, y li ha inspirat una queixa tan amarga y sentida com no la produhiria mes sentida y amarga al més convensut y entusiasta regionalista. Y quan afirma ab un cert que admira y pasma que tot aquest desgavell que s' observa en la administració, originat per las concupiscencias de la política, ha portat «á vergonyas que afectan sériament al crédito nacional y son rémoras invencibles pera tot progrés orgánich de la administració y de la cultura pública,» qui no veu dissecat ab una precisió y acert dignes d' alabansa 'l cos ja decrepit d' aquest sistema que es la causa principal de la decadencia política y ruina material d' Espanya.

Aquí hi faltava no més que demanar un cambi radical y prompte del sistema, y 'l retorn als bons principis que informan lo programa regionalista. Pero aixó que la llógica y 'l recte criteri de la rahó exigian ab ven imperiosa, no podia dirho 'l senyor Silvela, puig no era 'l seu propósit formular un programa de doctrina conforme ab los principis regionalistas, sino un programa d' oposició al govern conservador, procurant afalagar als regionalistas pera veure si aixís engroixian las sevas esquifidas filas, y per aixó s' concreta ab demanar reformas pera que «quedi ample 'l camí pera la descentralisació y autonomia municipal y provincial á les diferentas regions ab tradició y costums que assegurin lo seu exercici ab fruyt,» reservantse per aixó «lo poder administratiu exercitar la seva tutela allá ahont lo desordre financier reveli incapacitat pera regirse 'ls pobles per ells mateixos.»

De manera, que tenim per una part, que hi ha lloch de demanar decididament la autonomia municipal y regional, única solució que cabia després de las sevas jeremiacas lamentacions. Demana 'l senyor Silvela reformas que obrin lo camí ample, aixó sí, pera la descentralisació y autonomia municipal y provincial (?) ó com si diguessim que s' inclogui al plan general del Estat una carretera de primer ordre que com la inmensa majoria de las que tenen aquesta sort, ningú la veuria may comensada... Ademés, qué significa aquesta xanfayna de descentralisació y autonomia municipal y provincial, parlant de regions ab tradició y costums propis? Es que al senyor Silvela lo mateix li dona la descentralisació que la autonomia, ó creu que

sense la autonomia pot existir la verdadera descentralisació? Creu lo senyor Silvela que poden posarse com á cosas d' una mateixa naturalesa, una al costat del altra, 'l municipi y la provincia y totas duas ab iguals drets á dintre de la regió?

Y encara donat y admetent per gracia que las paraulas del senyor Silvela poguessen compaginarse interpretantlas com á expressió dels principis é ideas regionalistas, ¿podria ningú creure en la sinceritat del senyor Silvela, mentres reservi al poder administratiu, tal com actualment está organitzat y representat, la facultat d' exercitar la seva tutela envers aquets menors que 'n dihen municipis ó regions? Una de duas: ó 'ls pobles no son prou grans pera que se 'ls hi donga la autonomia municipal y regional, ó, si han arribat ja á la major edat, no necessitan tutela de cap mena. Desenganyis lo senyor Silvela: si per aquest camí vol atraures las simpatias del regionalisme va errat de comptes, perquè, ab tot y ésser 'l home del sentit jurídic, com li dihen los seus admiradors, li será molt difícil enluhernar al regionalisme que es la expressió del sentit práctic. Pero no son aquestas solas las incongruencies en que ha incorregut lo senyor Silvela. Si estás ben convensut de que la descentralisació ó autonomia es lo únich que pot curar la gangrena que ve aniquilant la administració espanyola, ¿se li haurian escapat aquells jays! de recansa que li portá als llavis la temensa de que 'l parlamentarisme acabi pera desacreditarse y enfonzarse eternament?

Si de veras volgués la implantació del regionalisme á Espanya, ¿no sentiria com sentim tots nosaltres verdadera satisfacció al veure que 'l parlamentarisme s' va corsecant y desmoronant per ell mateix; no veuria ab verdadera fruyció com á aquest sistema se li va obrint la fossa y li escrihuen ja y esculpeixen 'l epitafi que han de posar dintre poch á la seva tomba 'l despreci y 'l oblit? No ha observat encara 'l senyor Silvela que 'l regionalisme, y si no li vol donar aquest nom la descentralisació ó autonomia y 'l parlamentarisme son incompatibles, com ho son la llibertat y la tiranía, l' error y la veritat?

Impossible que aquestas observacions tan trivials per lo claras y evidents no se li haguessin ocorregut si las sevas paraulas fossin inspiradas per la bona fé que ha d' ésser 'l norma de tot estadista que de veras se proposi corretgir abusos y reformas, las bases falsas per las que 's governi un poble.

De totas maneras hem d' aplaudir al senyor Silvela pel valor que ha tingut de condemnar en gran part los erros que ell y 'ls altres ejusdem farince, han comés en la gobernació d' Espanya.

JOAN DE PORCIOLES.

Ager, 10 Juliol, 1896.

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Discurs de son president, En Francisco de S. Maspons, al inaugurar les tasques de l' any 1896

(Continuació)

Hem vist les idees noves portades pels Creuhats de la nostra terra, trobantnos ab iglesies, verdaderas rontodes, ab l' altar al mitj, imitació de la del Sant Sepulcre de Jerusalem, com l' iglesia rodona de Sant Miquel de la Pobla de Lillet, y la destruida, dedicada á Santa Maria, qu' era edificada en lo qu' avuy és plaça devant la Catedral de Vich.

Nos hem embadalit ab l' estudi de les pintures murals bisantines: les de Pedret, ab les dotze Verges de l' Evangeli de Sant Mateu, les religioses de Tarraça; les simbóliques de Bigues; les de monjos, dames y cavallers de Marmellá; les de Mur; ab sos accessoris, ab sa indumentaria, ab lo sentit propi que totes, y cadascuna de per sí, elles mateixes porten.

Hem estudiat los castells, fites heroiques de la nostra terra, en ses tres distintes classes: los roquers, establerts al cim de les montanyes, ab tota sa rudesia y

austèritat, ab sos cavallers, ses dames, sos trovadors, sos falconers y sa soldadesca de ballesters y guaytes, en que cada brega era una gloria y cada festa un poema; los establerts en la collada de la montanya, pas dels cristians pera refugiarse, en les invasions estrangeres, á les grans altures, com los de Cánoves, Guanta, Marmellá; y los extesos per les costes riberenques dels rius com punt de defensa de les grans vies. Hem estudiat les torres de defensa ó fortaleses en los plans, severes, quadrades, de petites obertures, de pedra macisa, com la de Marata, en les que quasi no se sabia per ahont entrar ni per ahont respirarhi; y les torres de la costa, relativament més modernes aixís de la de llevant com de la de ponent, en que quasi cada casa'n tenia una, aixecades pera refugi y defensa de la gent costanera de les invasions dels pirates.

Hem vist á les poblacions redossarse de fortes muralles, alçades en sitis costaruts de defensa, que pera cábrehi han tingut de recorre als archs de sobre'ls carrers y á les grans balconades que mitj los cobreixen, donantlosi apagada claror sempre. Hem vist als pobles denominarse castells, *castrum*, fins al sigle XII, de tant closos qu' estaven, ab los cellers y graners resguardats en la part més forta, anomenada *cellera*; y d' aquí sens dupte la Cellera d' Anglés, en la provincia de Girona. Y hem vist á l' iglesia del poble formar eixa mateixa muralla, ab sageteres per finestres, de tant estretes, ab torre de les campanes emmarletada, últim refugi en cas de guerra, com los campanars d' Alfar, Argentona, Lo Corredor, Vilanova de Sau, etc.

Y hem sentit la campana de l' iglesia cridar als fidels á la pregaria, y 'l corn al cim del castell cridar á la guerra, y 'l meteix corn al poble, á consell comunal en la plaça. Y hem vist los foners, los escudats, los arquers y ballesters, y hem sentit los cops del trabuquet y dels almajanechs ó mandrons, y del fenèvol ó fundíbul enderrocant la muralla, y 'l soroll de les cadenes tancant los campaments, y dels minayres obrintse pas pels fossos fins esser dins la fortaleza; y tota aquella generació batalladora y guerrera, y sempre conquistadora, que tanta gloria doná á la nostra terra.

També hem vist l' idea de pau, de treball y de ciencia en los monestirs amagats en mitj los grans plans y les boscuries, empori de l' art y la sabiduria, construïts á imitació de la casa romana, ab son pati quadrangular al mitj, sos claustres, sombrius sempre; sombrius per sa apagada claror de tant baixos, sombrius pels sepulcres que 'ls omplien, sombrius pel místicisme y quietut que hi regnava; y 'ls monestirs senyorials, més tart, emmarletats, rics y poderosos; y les ordres mendicants després, plenes de senzillesa y pobresa, vivint expressament en mitj lo bullici del món pera donar exemple propi de santetat y humilitat.

Y hem vist la creació d' hospitals, com lo d' Olesa de Bonesvalls, de poderosos archs en ses grans sales, avuy quasi tapats, pera donar acullida á tants de pelegrins y romeus qu' anaven fent penitencial vida.

Recorrent los santuaris de la Verge hem tingut d' estudiar la qüestió de si 'l tipo tradicional de les imatges antigues bisantines és fill de l' influencia egipci-oriental sobre les nostres costums ó bé és resultat del nostre propi caràcter; hem distingit entre les de color negre, fosch, degut á eixa mateixa influencia bisantina, y les qu' han agafat aquet color pel transcurs del temps, de l' atmosfera constant que de tants sigles les rodeja, y qual estudi ha donat lloch á importants contraversies; hem pogut estudiar com desde 'l sigle V neix lo gran desenrotlló de la devoció de á Verge, y la construcció de ses imatges; les hem vistes primer sentades ab lo bon Jesuset á la falda, de cara al poble; posteriorment sobre 'l genoll esquer, y, desde 'l sigle XII, generalment de peu dret; ab l' infant als braços; hem pogut veure la rica ornamentació oriental de les primitives imatges, aixís en vestidures com en tots sos accessoris, y estudiar tot son simbolisme; hem pogut veure en la major part lo Jesuset ab la mà dreta

benehínt al poble, en altres benehínt una poma que li presenta la Verge, símbol del pecat de que El vingent a redimirnos; la de Nostra Senyora de la quart, prop de Berga, ab la mà dreta sostenint un pom daurat, y ab la mà esquerra, cayguda cap avall, un altre pom, representant lo primer fruit de vida que surt del ventre puríssim de Maria Santíssima, y aquet lo fruyt prohibí que beneheix lo bon Déu pera redimirnos de la culpa; la Verge de la Costa, en lo Montseny, ab lo Jesús que té agafat per les ales un aucell, símbol de l'anima justa que per fi arriba a Déu. La verament notable és la del Claustre de Solsona. En totes eixes imatges lo Nin va sempre vestit, de peu descalç; la Verge ricament calçada, y de vegades trepitjant ab sos peus lleons ó besties feres, com triomfant del pecat.

En les nostres excursions hem pogut estudiar també la pintura religiosa nostra en l'Edat Mitja, distinta com tot l'art català, de les altres regions d'Espanya per l'influencia Franca; l'espiritual de les imatges bizantines, la figura de Jesus omplint tot, separada per un nimbo de les potestats, àngels, arcàngels, evangelistes, y de tot lo del cel y terra; ses figures llargues, d'ulls grossos, oberts, aspirant la fe, plenes de misticisme y de colors baixos y de poca vida; passant pel periodo de tranzisió, si aquet vol admetres, veure l'etaule, únich que 'ns queda, del sigle XIII, de Sant Cebrià en Sant Fost de Capcentelles, abans en les Cabanyes, del Vallés; y, per fi, los retaules gòtics, ab sa riquesa, sos colors vius y brillants, y l'ús de l'or, en que s'hi descobreix una gran delicadesa y un gran esperit de veritat, rics en indumentaria y que 'ns donen á coneixe lo tipo y raça dels nostres comtes-reys, alts, d'ulls blaus y cabell ros, com axís nos descriu á D. Jaume I Bernat Desclot en la seva Crònica.

Hem pres nota també de l'especte sever, en l'Edat Mitja, de la casa catalana, de dugues vessants de teulada, portal rodó de grans dovelles, treballada finestra sobre d'ell, y al cim la lladronera.

Nos hem ocupat aixís mateix de la *Dança Macabra* catalana, d'aquella forma profundament irónica y sarcástica en que per medi de la Mort aquelles generacions oprimides per la força bruta se burlaren de la materia, de l'orgull y del poder, de totes les passions humanes, pera ferhi prevaldre sobre totes elles l'esperit qu'igualava á l'home. Y 'ns ocupárem de la *Dança de la Mort* feta pel cronista Pere Miquel Carbonell, notari que fou de Barcelona en l'any 1497, titulada: *Dança de la Mort e de aquelles persones qui mal llur grat ab aquella ballen y dançen*, especie de mascarada espectral en que desde 'l Papa á l'últim escolá, desde 'l rey al cavador, desde 'l savi á l'ignorant, en una paraula, tots los que habiten eixa terra, á malgrat seu, són obligats á rendirse á la Mort, que se 'ls emmena tot dançantne. Y hem estudiat l'origen d'eixes dances, y 'l desenrotllo que l'idea prengué en Europa, y sa significació propia; y ses dugues classes, pintada y escrita; y l'influencia marcada que l'italiana tingué en la nostra. Hem vist també 'l desenrotllo que tingué en la nostra terra ab la publicació de narracions y llegendes com l'*Historia del cavaller Tutgat*, *Lo viatge al purgatori de Sant Patrici*, *Lo viatge de Pere Porter*, *Lo romiatge del venturós Pelegrí*, *Lo poema de la gloria d'amor*, *Lo testament d'en Serradell de Vich*, en qu'ab vius colors se fa apareixe lo contrast de aqueixa vida ab la de la mort; y hem vist també son recort en la professó anual qu' en lo Dimecres de Cendra surt de l'iglesia de Sant Felip Neri d'aquesta ciutat, en que hi va la mort revestida en diferents testes del distintiu de tots los humans estaments y categories; y en los novenaris d'ànimes que celebren les iglesies, en los quals la serie de retaules que la volten porten cadascú al peu un versícol ó sentència com en la dança escrita, apropiat al personatge que representa; y en algunes, com en Olot, y sobre tot en Sabadell, s'hi veu la mort, en lo drap que tapa 'l cancell, de tamany natural, montada en un cavall blanc, brandant la dalla, destacantse sobre 'l color negre d'aquell, com corrent derrera de totes y cada una d'aquelles figures en mitj la fosquedat que hi regna.

Y seguint les nostres excursions, nos hem trobat ab tota aquella fantasiosa poesia d'encantades, alojes, gojes y dónes d'aygua, filles unes de les jovenetes *Elfes* de la raça escandinava, y les altres de les heroiques *Valkiries* de raça germánica, ab sos imperceptibles filats ó tremes treballats per elles meteixes que les separen del món, vivint en sos llachs y coves, en mitj la gemada arbreda, extenent sa bugada de roba blanca en les nits de lluna clara; ab ses dances y sardanes; ab sos suntuosos festins de l'hidromel y de les copes d'or; ab sos cants y tonades, ubriagadores d'amor, conquistant lo cor dels jovencels, jutglars y cavallers y de tothom qui s'hi apropa; les Encantades de Vallderros; la Dóna d'aygua de Viaplana de Riells,

l'Encantada Guillaume de Montblau, les Altes del l'Estany de Banyoles, les Dónes d'aygua del gorch de Solchegues, los de Qualba, los Gejes, ó Joves Gats, qu'aixó vol dir en la nostra llengua, de Sant Jordi Desvalls; les Encantades de la singlera de Parets, en lo Fluvi de la Dança, la Agua de Fontanya, y les Encantades de Monseny; les Encantades de Marmellá, les del puig de Santa Creu d'Olorde, los del Pirineu, etc.

Hem trobat, com simbolisant les forces de la naturalesa, en la nostra alta y feréstega montanya, lo cavaller de foch, en lo torrent de Pont d'Aran, eixint en les nits de tempesta entremitj de l'espetech del llamp y del terratrèmol de la terra, corrent, fendent l'espai, rodejat de visións estranyes; també hem trobat l'Encantador de llops, qu'en les nits del gran hivernás per entre la fosca y lo soletat dels boscos de la vall de Labansa y de tota aquella encontrada, va encantant los llops que 'l segueixen feréstechs, udolant, ab grans crits, espahordint la terra; y l'heroe llegendari del Farell de Caldes, verdader tipo catalá, vigorós, forçut, ple d'honradesa y valentia, de poques paraules, que no permet que ningu's burli d'ell, més al meteix temps ple de bondat y de judiciós caràcter; y *Juan de l'os* habitant les pirenaiques montanyes, y sos companys en *Gira montanyes*, que d'un cop de mà les remou y capgira, y en *Bufim bufayna*, que porta 'l vent y crea tempestats, y en *Escollim escollayna*, que penetra los secrets de la terra, tipos marcats de la força, del treball y de la ciencia; y, en una paraula, hem estudiat y recullit creencies, tradicions, rondalles, llegendes, dances, cants, jochs, costums, de les diferents comarques recorregudes; és á dir, de tot lo ram de l'avuy tant important ciencia folk-lórica de la nostra terra,

(S'acabarà)

Carta desclosa

A D. Joseph Berga

Ganes tenia de venirli á dar una abraçada y de saludar un altre cop la comarca Olotina, que tan anyoro; pero V, ab la sua carta del mes de Juny va esperonar mos desitjos, fentme resoldre, mitjansent Déu, á no deixar passar l'estiu sense realisarlos.

¡Si me'n recordo vegades d'aqueix país fresch, d'ayres puríssims, de vegetació exuberant, de fontanes transparents y sanitoses! May més puch oblidar les excursions variades y atractives que hi feyam ab l'amich Soler, aquell jove de caràcter franch, regionalista de cor, facultatiu, literat, agricultor é industrial tot d'una pessa. Bona recordansa conservo també d'aquella anada á Ridaura, en companyia del malaguanyat D. Joaquim Vayreda, del fill de V, de 'n Blay, de 'n Devesa y altres amichs volguts. ¡Quina diada tan falaguera! ¡quines impressions més fondes va deixarme!

La vista del mar m'imposa, m'subjuga, m'aclapara ab sa grandiositat inmensa, y á la fi arribo á trobarla monòtona; per o la montanya, la espessor d'una boscuria, la escabrositat d'una cinglera y cada un dels diferents atractius que 'ns ofereix, aixamplan mon pit, donan ales al meu cor y em fan gosar aquella pau, que ab dificultat podem proporcionarnos los que vivim en poblacions de certa importancia. En la montanya hi trobo quelcom més: la veritable fesomia del poble catalá, ab ses tradicions y costums típiques, ab la pureza d'una llengua pera mí la més volguda del mon, perquè es la nostra.

Es ben cert que la política madrilenya, que vá empobrint als propietaris y gayre bé ha tirat á captar als mosovers, fa tot lo que pót pera desnaturalisar lo més sancer que tenim en nostra Terra; ha ficat la desunió y la lluyta en los pobles y viles més páciques, per medi de la farsa asquerosa del sufragi universal; ha fét rebrotar lo feudalisme de baixa estofa ab los cacichs repugnants, que 's cartegan á diari ab diputats y ministros, no pera obtenir concessions en favor de la agricultura arruinada ni pera defensar los interessos generals del país, sinó ab l'objecte d'enfonsar al pobre que no votá pel diputat *cunero*, ó pera alleugerar d'impostos al *correligionari*, que demá ha d'ajudar-lo á fét la *tupinada*. Més ab tot y eixos defectes, que van generalisantse arreu, hi trobo en la gent d'ací dalt més bon sentit práctic, menos hipocressia y sobre tot aquella honradesa tradicional, que tan ha de valernos quan sone en lo relloj de la Providencia 'l moment desitjat de la regeneració de Catalunya. Pero deixem aqueixes consideracions que 'm portarian per camí ben diferent del que 'm proposo.

Donchs tornanthi, quan vinga á montanya, vull seguirlo en aquelles excursions que fan los *mapayres*, dirigits per són actiu y entusiasta Mestre. ¡Si que ha de donar bo de veure aquell aplech de jovent en la primera época de sa vida artística, que mira les coses tals com són, les estudia ab minuciositat y ab dalé, trevalla y es don tortura pera expressarles, y arriba á conseguirho ab una fidelitat escrupulosa! Jo admiro aqueixa vila d'Olot que ha format un número ben regular d'artistes: alguns d'ells enalteixen ja á la nostra regió; la fama de són nom ha resonat en los centres artístichs de Europa, y ab fe y constancia, han de produhir obres que admirarán les generacions vinents. Segusca V. trevallant avuy ab sos aprofitats deixebles, que han d'ésser los mestres de demá.

Certament que indigna y se necessita la paciència d'un Sant Francesc d'Assís pera no sortirse de les casilles quan un se tohomens sense caletre, egoistes é ignorants, que á tots los entusiasmes de les Belles Arts nos tenen per una colla de vagos ó de bende-tendre que 'l geni constitueix en la societat una aristocràcia y un poder, com deya en Pastor Diaz, tenen una idea extravagant de la laboriositat, y no volen capir que 'l trevall en una gran cosa solament quan s'emplea bé. Si algun d'aqueixos tipos hagués vist á en Fortuny, encaparrat y concentrat enterament, estudiant en los museos, en sa casa, en lo carrer, en lo teatro, en la iglesia, donchs com deya Zamacois: «fins estudiava dormint», hauria calificat de malalt lo cervell del gran pintor catalá, y de segur que no s'hauria callat lo mot de vagamundo. Més pót sér hauria obert l'ull lo burgés, pescador de canya, devant los famosos quadros *La Vicaria*, *La elecció de modelo*, *Lo Jardí del poeta*, no certament á vista de les maravelles del pinzell de 'n Fortuny, sino al saber que aquelles teles se pagavan á pes d'or y de brillants.

Com diu V. molt bé, abundan aqueixa mena de burgesos en nostras poblacions, y un bon número 'n tenim nosaltres á Gerona. Gent adinerada no 'n falta; pero no 'ls hi demaneu una peseta pera sostenir una empresa literaria, un centre artístich, que no vos la darán pas. De les Exposicions de Belles Arts aquí celebrades, s'ols lo recort ne resta. Mori l'inolvidable geroní 'n Enrich Claudi Girbal, que ab penes y trevalls feya marxar la *Revista de Gerona*, y aqueixa guapa publicació se 'n aná á la fossa ab lo nostre malaurat Cronista. La *Associació literaria* viu perquè ab lo Certamen dona un número més del programa de Fires; aixís es que molts s'hi gastan un duro com se 'l gastarian per una corrida de toros ó per qualsevol dels sports moderns:—si venen forasters, diuhen, se 'ls ha de dur á un lloch ó altre.—Per aixó, llevat de la festa de distribució de premis, la Literaria no dona senyals de vida en tot l'any.

Y aqueixa falta de gust literari, aqueix poch respecte ó estimació á l'Art, qual importancia es indiscutible, no solament són patrimoni d'alguns burgesos del *montón*, si que també de Corporacions series, que deurian contribuir ab totes ses forces al enaifament material é intel·lectual d'aquesta regió catalana. La Diputació de Gerona ha comés fa poch una atsegallada de bulto: lo die 22 d'Abril suprimí la nostra Escola de Belles Arts, disposant que 'l material de la mateixa 's repartisca entre les demés per ella subvencionades, segons la necessitat ho aconselli. Tal determinació, que pera molts haurá passat desaperebuda, la reprobem decididament los fills de Gerona, amants del bon nom de la ciutat y de la il·lustració y del progrés de la classe trevalladora. Sembla que ja de lluny se venia fent admósfera en la Diputació provincial contra la citada Escola; aixís es que bastá que 'l president, qu' es un apotecari d'Amer, presentás lo projecte, pera que fós aprovat. V. 'm dirá y los diputats pel districte de Gerona no hi feren la contra? Res d'aixó, amich Berga, y es molt natural que fós aixís: dels quatre diputats del districte no 'n hi ha cap de fill ni vehi de Gerona, tots són propietaris de fora, y no s'havian de preocupar d'un assumpto que per ells tal vegada no tenia importancia. De modo que mentres los pobles més civilisats obran cada dia noves escoles de dibuix, com V. recorda molt oportunament, aquí d'una plomada las tirem á fora. Pera enviar una comissió á Madrid que vaja de genolls á suplicar quelcom, al Ministre, llensarem un grapat de mils pessetes, y ningu's escandalitzarà; més si 's tracta de subvencionar una Escola hont s'instrueixen los fills dels pobres obrers, llavors se parla d'economies y se regateja fins al centísim. Si hi havia quelcom que reformar en la Escola de Dibuix, s'hagués fet en hora bona; pero aixó de tencarla sens mes ni mes, no parla gayre bé en favor dels representants de la provincia.

Pero lo més salat del acort es la manera de disposar del material de la suprimida Escola, cosa que á mon entendre no podia ni debia fer la Diputació. Quatre paraules d'història, ja que no puch allargar aquesta carta.

Desde l'any 1785 l'Ajuntament de Gerona feu varies gestions á Madrid pera fundar en nostra ciutat una Escola municipal de Dibuix. Com es costum vella que á la Cort tot s'ho volen per ells y no 's recordan gayre dels pobles que pagan, costá bon xich d'alcansar lo sollicitat. Vingué finalment lo permis, pero no l'ajuda material pera sostenir lo nou Centre d'ensenyansa. Per fortuna governava llavors la Sede de Gerona un bisbe il·lustre, l'inolvidable don Tomás de Lorenzana, á qual, si la gratitud tingués arrels en nostra terra, ja la diócesis gerundense hauria dedicat un monument en la capella de Sant Narcís, coronantlo 'l bust inmillorable del amich Blay, donchs ab justicia les despulles del Apóstol del amor al próxim haurian de reposar junt á les del Màrtir de la fé y les del invicte defensor de la Patria.

L'Ajuntament sollicitá, ab molt bon acort, la protecció y l'auxili del bisbe Lorenzana, que ja en lo any 1783 havia fundat la Escola de Dibuix d'Olot. Lo Sr. Bisbe accedí de grat als prechs del Municipi, ordenant desseguit que á despeses seves se construhís la escala que devia conduhir als departaments destinats al objecte—segon pis de la Casa de la ciutat—L'Ajuntament, ab fusta que tragué de la Devesa, feu obrar les tauies, banchs, y lo demés que calia.

Terminats los trevalls, lo Sr. Bisbe regalá pera la Escola una variada col·lecció de bons modelos, lo millor qu' existia en aqueixa época, fentlos portar de Roma y de Florencia. En 1790, y ab assistència del il·lustríssim Lorenzana, s'inaugurá la Escola

SECCIO D' ANUNCIS

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antiga y tan acreditada casa se dedica unicament al comer de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegítims sucres de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA Y CARACOLILLO de CEYLAN; de a quí el gran consum qu' es fa d' aquets articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la qualitat y puresa d' ell.
Recomana que per obtenir un bon café aromático y fort se usin las barrexas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, aixis com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nort de Xina y del Japó. Aquesta excelent beguda sols pot obtenirse en las clases ditas ORANGE (Carte Rouge) LIPTON, ORANY PECCO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta clase es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival a 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Ayga Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo mon, perquè a més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més minim.
Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell y 'l cap blanc te desfigura, t' he de dar un bon concell: si 't vols tenyir be 'l cabell fesho ab aquesta tinture.

TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALA", de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada mpressió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Catala» de Sabadell.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y as bases definitivament aprobadas pera la Constitució regional catalana, se ven al preu de DOS PESETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l' Argenteria, Gerona.

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota clase d' obras, folletos, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demás objectes referents al ram d' Imprempta.

Assortit de tots los documents y demás objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota clase de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 1000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5--GERONA

MEDICAMENTOS ACREDITATS RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfats GIMBERNAT

Lo mellor dels tónichs reconstituyens coneguts, desperta la gana, cura l' anèmia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en las convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per excelencia, pera combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimulador de les funcions digestives y despertador de tot organisme empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELONA
Al detall en totes les farmacies.

Gran Sastreria «La Ampurdanesa»

DE

Joseph Puig y Fábregas

SASTRE DE LA REAL CASA

Plassa del Oli.—GERONA.

Ultimas novetats.—Géneros de moda per senyoras y caballers.

Preus modichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
Especialitat, pera 'l que s' encarregui expressament.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia general de segurs sobre la vida establerta a Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSEET

Capital suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87.949.791'98 ptes
Actiu en idem. . . . . 15.337.928'87 »
Sinistres pagats fins a idem. . . . . 32.82.316'69 »
Reserves ó fondos de segur a idem. . . . . 4.178.675'62 »

Les principals classes de segur son:
Vida entera.—Capital pagador a la mort del assegurat, a la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Miuto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, a la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs 50 per 100 dels beneficis de participan en un 100 de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General a n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

ETABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la próxima temporada; los prens sumament económichs.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS

Especialidad en trajes pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

FONTBERNAT---Callista

—(Ulls de poll)—

S' ARREGLAN LOS PEUS A DOMICILI

PROGRÉS, 23---Perruqueria.

LA PREVISION

Primera Companyia Espanyola dedicada exclusivament a SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesch, 8, principal.—BARCELONA.

Agent a Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guytó

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP. SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las molts a preus sumament modichs.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims a 30 pessetas la pesa.

Cromos, motlures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economi

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca».

Redacció y Administració. Cort-Real núm. 7.—1.ª

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona.	1	peseta	trimestre
Fora.	1'25	id.	id.
Estranger.	1'50	id.	id.

Un numero sol, 10 céntims